

Mirte

Līvijas Eglītes stāsts
Amandas Krūmiņas ilustrācijas

Mūsu virtuvē saules pusē
uz loga aug filodendrs un kupla,
zaļa mirte.

„Kas tu tāda esi?”
filodendrs kādu rītu
jautāja, kad cilvēki bija
aizgājuši uz darbu.

„Es? Es esmu mirte.
Es nāku no Latvijas, kur
katrā mājā audzē mirtes
līgavas vainagiem.”

„Kas ir Latvija?
Kādēļ līgavas tur
vainagus nepērk?”

„Latvija ir zeme tālu, tālu,
pie Baltijas jūras. Gatavot
līgavu vainagus no mirtēm tur ir
sena paraša,” atbildēja mirte.

Kādu brīdi mirte klusēja,
tad turpināja: „Jā, es nāku no
Latvijas, zemes aiz trejdeviņām
jūrām, kur viss smaržo, žūžo,
zvana un zviļo. Tur dzeguzes
kūko un lakstīgalas pogo, dūjas
dūdo un spāres pusdienas
saulē zviļo upju meldros.

„Pagaidi, mirtīte, es
nesaprotu, par ko tu runā,”
filodendrs to pārtrauca. „Kas ir
dzeguze, lakstīgala, dūja un
meldri?”

„Ak jā, filodendr, es zinu,
ka tu tos nepazīsti, jo tādu te
nav. Dzeguze ir putns, kas dēj

olas citu putnu ligzdās, bet pats kūko vai simtu reižu no vietas, līdz tas izklausās kā zvanīšana.”

„O, jā, nu es zinu!”
iesaucās filodendrs.

„Ēdamistabā tāds putns kūko katru stundu.”

„Jā, apmēram tāds, tikai Latvijā tas ir dzīvs. Sena mānticība biedē, ka dzeguze varot piekūkot nelaimi, ja to dzird no rīta tukšā dūšā. Tādēļ Jaudis steidzas vismaz kumosu maizes apēst, pirms tie dodas ārā. Lakstīgala ir mazs, pelēks putniņš, kas naktīs ļoti skaisti dzied. Un tumšos priežu un eglu mežos, ko sauc par siliem, meža balodis jeb dūja ūvina līdz zilajam apvārsnim... Vai tu zini, kas ir apvārsnis?”

„Nē, mirtīt, es pazīstu tikai šo māju,” teica filodendrs.

„Nu, tad es mēģināšu īsi pastāstīt par to, kā es nokļuvu šeit. Es pati neesmu Latvijā bijusi. Tur kādas Zemgales mājas logā auga cita mirte, mana radiniece. Tur auga arī meitene vārdā Zīlīte. Viņas māmiņa laistīja mirti un ar to

runājās: „Audz, mirtīt, liela un kupla, lai manai Zīlītei būtu kāzu dienā kupls vainadziņš!”

Šajā mājā pa logu mēs redzam tikai kaimiņu mājas sienu un auto, bet pa Zemgales mājas logu pavasaros varēja vērot kūstošas sniega kopenas un dzeltenas purenes. Vasaras rudzu druvas aiz loga viļņojās kā jūras viļņi. Rudeņos nopļautajos tīrumos ganījās brūnas govis. Ziemā logos ziedēja brīnišķīgas leduspuķes. Taču es jau atkal aizklīdu atmiņu ceļos!

Pienāca Zīlītes kāzu diena. Viņai galvā bija kupls miršu vainags, kam bija piestiprināts balts līgavas plīvurs. Zīlītes jaunajam vīram Uģim pogcaurumā bija iesprausts mirtes zariņš. Arī katram kāzu viesim bija pie drēbēm piestiprināts miršu zariņš. Mana radiniece gan bija gluži aplauzīta, tādēļ Zīlīte iestādīja zariņu no sava vainaga puķupodā. „Lai aug manai meitiņai,” tā teica.

Tad pienāca skumjas dienas. Cilvēki runāja — esot karš. Uģis uzvilka karavīra

līgojās uguns jūra. Otrā rītā mūsu saimnieks salika mantas ratos, un mēs atstājām mājas. Zīlīte ar mazu meitiņu un vecmāmiņu gāja vezumam līdzi, bet mirte bija ielikta ratos.

Pagāja ilgs laiks, līdz vecmāmiņa kādā bēglu nometnē iznēma mirti no ceļasomas. Logu istabas kaktam nebija, tāpēc vecmāmiņa pie gultas nolika somu, uzklāja virsū sedziņu un uz tās uzlika mirti. Tā bija apvītusi un aplauzīta, tomēr drīz atsāka kuplat. Daudz meiteņu nāca nolauzt no tās pa zariņam

drānas un aizgāja, bet Zīlīte bieži skatījās pa logu. Pienāca vēl briesmīgākas dienas.

Naktīs rūca lidmašīnas, un kādu nakti rudzu druvu vietā

savai kāzu rotai.

Pagāja vairākas ziemas un vasaras, līdz ļaudis sāka runāt par ceļošanu pāri jūrām. Daži brauca uz Angliju, citi — uz

Austrāliju vai Ameriku.

Vecmāmiņa aplūkoja mirti,

nolauza dažus zariņus un

iestādīja tos mazā podiņā.

„Tu, mirtīt, esi pārāk sakuplojusi,
lai ceļotu tālāk; paliec vien šajā
zemē!” Zīlītes meitiņai audzēšu
jaunu mirti.”

Tā nu, redzi, es augu tev
blakām un gaidu, kad Zīlītes
meitiņai būs kāzas. Viesi tad
dziedās: „Smukais, zaļais
vainadziņš no zaļām mirtes
lapām...”

„Tu gan esi laimīga, ka tevi
tā mīl un tu vari tik daudz
pastāstīt,” nopūtās filodendrs.
Tad arī no darba mājās nāca
ļaudis, un puķu sarunas
izbeidzās.

*****

*Uzzīmē telpaugs, kas atrodas
tavās mājās!*

Skolotāju / vecāku lapa

Virsraksts: Mirte

Autors: Līvijs Eglīts

Ilustrators: Amanda Krūmiņa

Līmenis

LIX: 40

Valodas līmenis: B1

Piemērotais vecums: 5.-8. klase

Galvenie tēli

Filodendrs - telpaugs *philodendron*
Mirte - telpaugs *myrtle*

Vietas

Amerika	<i>America</i>
Anglija	<i>England</i>
Austrālija	<i>Australia</i>
Baltijas jūra	<i>the Baltic sea</i>
bēgļu nometne	<i>refugee camp</i>
Zemgale	<i>one of the Latvian provinces</i>

Vārdu saraksts

Paplašinātais vārdu krājums

aplauzīta	<i>broken</i>
apvārsnis	<i>horizon</i>
apvītusi	<i>wilted</i>
dēt (olas)	<i>to lay (eggs)</i>
dūdot	<i>to coo</i>
dūja, meža balodis	<i>dove</i>
dzeguze	<i>cuckoo bird</i>
ganīties	<i>to graze</i>
kupla	<i>dense foliage</i>
kūkot	<i>to call</i>
lakstīgala	<i>nightingale</i>
līgavas vainags	<i>bride's crown</i>
līgoties	<i>to sway</i>
māntīcība	<i>superstition</i>
meldri	<i>reeds</i>
nopūsties	<i>to sigh</i>
paraša	<i>custom, tradition</i>
piestiprināts	<i>attached</i>
plīvurs	<i>veil</i>
pogcaurums	<i>buttonhole</i>
pogot	<i>to warble</i>
purene	<i>marsh marigold</i>
rati	<i>wagon</i>
rūkt	<i>to roar</i>

sakuplot	<i>to grow thick</i>
sils	<i>forest</i>
skumjš/-a	<i>sad</i>
spāre	<i>dragonfly</i>
tīrumi	<i>fields</i>
ūvināt	<i>to sow</i>
vezums	<i>load</i>
vērot	<i>to observe</i>
vilņoties	<i>to undulate, to be choppy</i>
žūžot	<i>to lull</i>
zvīlöt	<i>to sparkle</i>

Izteicieni un reālijas

aiz trejdeviņām jūrām	<i>(beyond 27 seas) = far, far away</i>
aizklīst atmiņu ceļos	<i>to wander off in one's memories</i>
celasoma	<i>travel bag</i>
celot pāri jūrām	<i>travel over the seas</i>
istabas kakts	<i>corner of a room</i>
karavīra drānas	<i>soldier's clothing</i>
kumoss maizes	<i>a bite of bread</i>
kūstošas sniega kupenas	<i>melting snow banks</i>
leduspuķes	<i>frost on windows</i>
rudzu druvas	<i>field of rye</i>
saules pusē	<i>on the sunny side</i>
tukšā dūšā	<i>empty stomach</i>
uguns jūra	<i>a sea of fire</i>

Pārrunu jautājumi

- Kas aug tavā dārzā?
- Vai jūsu mājās ir telpaugi? Kādi?
- Vai tu palīdzi kādos dārza darbos? Ko dari?
- Kuŗš ir bijis Latvijā laukos? Skolēniem lūdz aprakstīt, vai tas, ko mirte apraksta, līdzinās tam, ko laukos var redzēt šodien.
- Stāstā minēta māntīcība par dzeguzes aizkūkošanu. Skolēniem lūdz paskaidrot, ko ticējums varētu nozīmēt. Kāpēc radusies šāda māntīcība?
- Stāstā aprakstīta latviešu tradīcija kāzās pie apgērba nēsāt mirtes zariņu. Kādas vēl latviešu kāzu tradīcijas skolēni zina?
- Kādēļ stāstā vecmāmiņa bēgļu gaitās līdzi ved mirtes stādu?

Nodarbības stundā

1. Stāstā mirte dzīvo līdzi latviešu ģimenes vēsturei 20. gs. Sadarbojoties ar vēstures skolotāju, skolotāja paskaidro un pārrunā notikumus, kas pieminēti stāstā: Latvijas

pirmās brīvvalsts laikmets, bēgļu gaitas, pārvietoto personu (DP) nometnes, dzīve trimdā. Skolēni stāsta, ko zina par savu ģimēnu gaitām uz ārzemēm.

2. Skolēni latviešu skolas telpā sameklē telpaugus vai dārzā — tur esošos augus. Izmantojot identificēšanas lietotnes mobilajos telefonos, piemēram, *Seek* vai *Picture This - Plant Identifier*, skolēni noskaidro, kā augus sauc angļiski un tad sameklē atbilstošos nosaukumus latviski.

<https://www.latvijasdaba.lv/augi/sistematiskais-raditajs/>

<https://www.celotajs.lv/lv/p/view/botaniskaiscelvedis?lang=lv>

3. Skolēni piedalās kāda latviešu īpašuma āra darbu talkā.

Uzdevumi / Darba lapas

1. Darbības vārds BŪT - 1. uzdevums
2. Telpaugi - 3. uzdevums
3. Darbības vārdi - 4. uzdevums

Rakstu darbi

1. Kāzas bēgļu nometnē. Kas notika ar jauno ģimeni? - 2. uzdevums
2. Mirtes ceļojums - 5. uzdevums

Darbības vārds BŪT

Ieraksti tabulā pareizo BŪT formu!

persona	tagadne	pagātne	nākotne
es			
tu			
mēs			
jūs			
Zīlīte			

Ieraksti tukšajās vietās pareizās BŪT formas!

Ja darbība notiks rīt:

1. Vai tu vasarā _____ Latvijā?
2. Mēs _____ Katskiļu nometnē.
3. Jūs drīz _____ paēduši pusdienas.
4. Māte cerēja, ka Zīlītes līgavas vainagam _____ mirtes un plīvurs.
5. Es _____ laikā uz sarīkojumu.

Ja darbība notika vakar:

1. Cilvēki _____ aizgājuši uz darbu.
2. Mirte kādu brīdi _____ klusa.
3. Jūs _____ izbraukumā Latvijas laukos.
4. Mēs _____ laukos klausīties lakstīgalas dziesmu.
5. Es _____ pilsētas centrā.
6. Zemgalē _____ meitene vārdā Zīlīte.
7. Latvijas mājās _____ rudzu druvas, kas aiz loga viļņojās kā jūras viļņi.
8. Zīlītei un viņas vīram _____ kāzu diena.
9. Latvijā _____ karš.
10. Tu pirms nedēļas _____ sarīkojumā.

Ja darbība notiek tagad:

1. Mūsu virtuvē saules pusē uz loga _____ filodendrs un kupla, zaļa mirte.
2. „Kas tu tāda _____?” filodendrs kādu rītu prasīja.
3. „Es _____ mirte”.
4. „Latvija _____ zeme tālu, tālu, pie Baltijas jūras. Gatavot līgavu vainagus no mirtēm tur _____ sena paraša,” atbildēja mirte.
5. Ēdamistabā dzeguze _____ pulkstenī, bet Latvijā dzeguze _____ dzīva.
6. Tu _____ kā lakstīgala, jo tu skaisti dziedi!
7. Vai tu zini, kas _____ apvārsnis?
8. Jūs _____ latvieši.
9. Mēs _____ gatavi pusdienām.
10. „Tu, mirtīt, _____ pārāk sakuplojusi, lai ceļotu tālāk.”

“Būt” locīšanas atkārtošanai un nostiprināšanai var izmantot *Quizziz* un *Quizlet* interaktīvās lietotnes, kurās jāpierakstās ar *Google* kontu:

<https://quizizz.com/admin/quiz/5d87a658ecf7cd001abb4943/bt-locana-tagadn-latvian>

<https://quizlet.com/414322724/verb-but-present-past-future-flash-cards/>

Kāzas bēgļu nometnē. Kas notika ar jauno ģimeni?

Aplūko seno fotogrāfiju, kurā redzams brīdis no latviešu kāzām bēgļu („Displaced Persons”) nometnē Vācijā 1949. gadā! Līgavas vainagā ir mirtes un rokās – puķes.

Padomā par jauno ģimeni un uzraksti, kā iztēlojies viņu turpmāko dzīvi!

Kur viņi būtu dzīvojuši? Latviešu ģimenes reti palika Vācijā, bet izceļoja uz Ameriku, Kanādu, Austrāliju, Angliju un citur. Kāda būtu viņu ģimene?

Šie cilvēki varētu būt tavi vecvecvecāki. Cik viņiem fotogrāfijā ir gadu? Cik gadu viņiem būtu tagad?

Kādus iedomājies viņu bērnus? Tie varētu būt tavi vecvecāki.

Kur viņi būtu strādājuši? Par ko klūtu?

Kad visi uzdevumu pabeiguši, salīdzini savas un klasesbiedru atbildes!

Telpaugi

Stāstā minēti divi augi, ko cilvēki mājās audzē — mirte un filodendrs. Attēlos redzami dažādi telpaugi. Lodziņā zem auga nosaukuma uzraksti pāris teikumus, kas šo augu raksturo! Izmanto zemāk esošo vārdu banku, taču katru vārdu izmanto tikai vienu reizi!

zaļš	strīpains	smalks	liels	adatas	zieds
sauss	tuksnesis	smiltis	zeme	saule	laistīt
vītenis	ēna	mēslot	kopt	laksti	lapas
ādains	novietot	gaisma	kupls	apvītis	aplauzīts

	filodendrs
	orhideja
	mirte

	līdakaste
	kaktuss

Darbības vārdi

Iemācies darbības vārdus!

dēt olas	<i>to lay eggs</i>	rūkt	<i>to roar</i>
dūdot	<i>to coo</i>	vērot	<i>to observe</i>
kūkot	<i>to call</i>	vīt	<i>to wilt</i>
lauzt	<i>to break</i>	žūžot	<i>to lull</i>
pogot	<i>to warble</i>	zvīļot	<i>to sparkle</i>

Atbildi uz jautājumiem pilnos teikumos! Izmanto stāsta tekstu!

1. Kas žūžo? _____
2. Kas zvīļo? _____
3. Kas kūko? _____
4. Kas pogo? _____
5. Kas dūdo? _____
6. Kas dēj olas? _____
7. Kas vēro? _____
8. Kas rūc? _____
9. Kas vīst? _____
10. Kas lauž? _____

Mirtes ceļojums

Stāstā mirte apraksta savu ceļojumu. Uzraksti, kur mirte ir dzīvojusi un ko tā atceras!

Vieta	Kur mirte dzīvoja?	Ko mirte tur piedzīvoja?
1. vieta		
2. vieta		
3. vieta		